

VICTOR IOAN FRUNZĂ:

„actorul obedient” și „actorul distrugător”

Alături de Tompa Gábor și Alexandru Darie, este în plutonul regizorilor tineri din prima linie valorică. De la **Dragonul** de Evgheni Șvarț, examenul său de absolvire, la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, și până la **Satyricon**, mult comentatul spectacol de la Naționalul din Târgu-Mureș, Victor Ioan Frunză a fost un regizor rătăcitor: Brăila, Galați, Arad, Oradea, Cluj, București, orașe și teatre, spectacole și succese. Spectacolul său cu **Satyricon** a fost premiat de UNITER. Lucid, serios, frământat și trist, îmi răspunde la întrebări.

❑ **Aș vrea să vorbim despre actor și actorie.**

■ Despre actorie... Cred că nu există o meserie mai supusă accidentalului, mai supusă hazardului, întâmplării.

❑ **Adică?**

■ Adică să ai vârsta potrivită, să primești în momentul potrivit rolul potrivit și să-l repeți, să-l lucrezi cu regizorul potrivit.

❑ **E o postură nefericită. Dar eu cred că actorii români...**

■ Ce-nseamnă „actorii români”? Doar nu e vorba de o ștampilă care se aplică actorului! Nu sunt o masă, sunt foarte diferențiați, căci sunt și tineri și bătrâni, și fanatici și indolenți, și mari și mici, și frumoși și...

❑ **Eu cred că actorii sunt frumoși. Toți.**

■ Mă opun ideii prin care absolutizați idilicul meseriei. Eu sunt mai dur, mai crud, mai brutal și cred că-i ajut mai bine așa. Oricum, peisajul actoricesc actual mă mâhnește. Căci e dureros să semnalezi apariția actorului-funcționar cultural, adică a celui actor care vine la teatru ca la birou. Actoria nu e o meserie, e o vocație. Sunt actori pe care-i auzi spunând: „Eu am dus teatrul în spate”. Nimeni n-a dus teatrul în spate, fie el actor, regizor sau director. E o indecență această exprimare.

❑ **Și totuși cu actori trebuie să lucrezi. Cu actori ai lucrat la Marat-Sade, la Satyricon, la Apa. Sunt mari spectacole regizorale și mari creații actoricești. Ce te nemulțumește?**

■ Multe. În primul rând, actorul obedient. E de necrezut, dar actorii tind să devină obedienți și asta e un fel de armură, căci astfel ei se apără. A început să-i intereseze câștigul, plecarea în străinătate, puterea. Apoi actorul distrugător, adică actorul „bolnav”, care-și distruge spectacolul. Aceste două aspecte negative sunt extremele între care circulă unii actori. Actorul obedient...

❑ **Ce-nțelegi prin asta?**

■ Înțeleg ceva revoltător: actorul care se complăce într-o condiție subalternă. Și asta mă scandalizează pe mine, regizor. E vorba despre actorul care îți spune: „fac tot ce doriți, mă supun oricăror cerințe ale dumneavoastră”. Asta mă paralizează. Cum să fac un Faust cu un actor care mă ascultă orbește? Eu pledez pentru un conflict superior, pe care domnul Ciulei îl promova, îl pregetea. Am asistat la repetițiile lui. L-am văzut, l-am studiat. Crea libertatea. Îi învățase pe actori să fie liberi. Cu cumințenie nu se face actorie. Vreau să pun în scenă niște piese

foarte importante, mari texte ale dramaturgiei universale. Am nevoie de actori care să fie egali mei – ai regizorului – adică de **actori creatori**. Mă obsedează formula „facem cum doriți dumneavoastră”. Termenul e îngrijorător, supușenia mă deprimă. Domnul Ciulei crea senzații; la o repetiție la care am fost, a dat ca indicație „mișcă-te de parcă aerul din jur e roz”, și actorul a

jucat excelent această indicație. Liviu Ciulei încerca să-l pună pe actor într-un proces, să-l facă să gândească de unul singur. Și eu cred că **asta** e datoria regizorului, să-l ajute pe actor să fie **creator**, un egal în muncă, nu un serv. Actorul nu e un bolovan ce trebuie împins și rostogolit. Visez la acel actor care să nu aibă mania cârjelor, adică a indicațiilor regizorale. Doresc să-i fie dat actorului statutul pe care trebuie să-l aibă. Și, oricât ar părea de aberant, actorul refuză acest statut.

❑ **Cred că exagerezi.**

■ Nu cred. Sunt numai lucid. Numai cine e lucid e puternic. Mă opun ideii de profesorat în regie. Cred că regizorul trebuie să fie un guru. Altfel, pierdem vremea; și secolul e grăbit.

❑ **Vorbim de o jumătate de oră. N-ai zămbit măcar o dată. Ai luat un premiu, vei începe lucrul la o piesă frumoasă. Ce te sperie?**

■ Eu... pe mine mă sperie lipsa de certitudine, de claritate. Sunt un om exact, cartezian. Acest fel de a fi neriguros, haotic, nedisciplinat al unor actori mă duce la disperare.

❑ **Oricât de important ar fi actorul, fără regizor teatrul nu poate exista. Și poate că actorul, în subconștientul său, a recunoscut importanța regizorului și încearcă să pară obedient, sau boem, sau „nebun”, sau orgolios...**

■ Cine e mai important? Regizorul sau actorul? Ne pierdem vremea cu fleacuri. Toți suntem importanți. Fiecare să facă ceea ce știe să facă. A apărut o generație de regizori care dau

 Scenă din Cetățeanul invizibil de Dumitru Solomon la Teatrul Dramatic din Galați (regia: Victor Ioan Frunză)

actorului libertate, care-i dau „libertate să zboare”. Și el, actorul, nu vrea. Reproșez multe actorilor, poate că și ei mie. Dar sunt prea siguri pe ei. Nu se mai tem de nimic, nu-i mai sperie nimic. Și unii dintre ei nu mai vor să citească, să se antreneze, nu vor să discute, nu vor nimic.

■ **Sunt încredințată că regizorul este un factor de influență artistică și ideologică. Înțeleg că regizorul care ești aruncă mereu o privire lucidă asupra fenomenului teatral în care înotăm cu toții. Înțeleg că dorești ca actorul cu care lucrezi să nu fie „un instrument de emisie monocordă”, că îi dorești actorului expresia lucidă, dinamica lucidă, că nu ești de acord cu graba, cu lipsa de rigoare, cu lipsa de credință și respect, și că dorești un nivel superior al receptării. Ești proaspăt angajat la Teatrul Național din București. Actorii acestui teatru știu ce așteaptă de la dumneata. Așteaptă un animator. Așteaptă roluri frumoase. Așteaptă spectacole mari. Turnee în străinătate. Și nu e nimic rău în asta. Dar dumneata știi ce dorești de la ei, în afara acestei teorii severe și bine gândite? I-ai cunoscut? Le programezi drumul? Dar repertoriul și-l programezi?**

■ Îl cunosc de la spectacolul pe care l-am făcut aici anul trecut, **Ghetou** de Joshua Sobol. Am lucrat cam cu toată trupa. În ce privește repertoriul, consider că un anume loc în programul meu regizoral l-au avut piesele lui Dumitru Solomon. Am pus în câteva teatre texte ale lui: **Cetățeanul invizibil**, un musical după Ilf și Petrov, la Galați; la Cluj, poate cel mai bun spectacol cu o piesă românească pe care l-am realizat a fost **Transfer de personalitate**, în 1990. Dar aproape nimeni nu a scris nimic.

□ **1990 a fost un an care ne-a cutremurat pe toți. Poate că eram fascinați de schimbarea din noi și nu prea eram atenți în jur. Deci te simți legat de Dumitru Solomon?**

■ Pentru o viață. În 1984, la Oradea, am pus o piesă semnată de el, **Apa**, o piesă despre deznădejde și speranță, cu trei personaje care caută posibilități de evadare. Spectacolul a luat patru premii. Poate că reușita lui – și nu „poate”, cu siguranță! – n-ar fi existat fără concepția scenografică a Adrianei Grand.

□ **Deci dramaturgii te mulțumesc ceva mai mult decât actorii!**

■ Sunteți inutil malițioasă. Nu e vorba de „nu trageți în actori!” sau „nu trageți în dramaturgi!”. E vorba de munca noastră comună, aflată într-un moment de stranie criză, care vine dinăuntrul nostru, și nu din afara noastră. Un dramaturg ideal trebuie să lucreze ca Molière, împreună cu actorii, să adauge, să sfârtece, să-l doară. Să rescrie piesa după ce o joacă actorii, să o modeleze, să asculte publicul, fără de care nu existăm nici unii dintre noi. Îi împart și pe dramaturgi în două categorii – unii care-mi dau piesa și spun: „fă ce vrei din ea”, alții care-mi spun: „dacă tai vreo replică, te împușc”. Cu Dumitru Solomon am lucrat în echiță, ne-am respectat, și de aici rezultatele. Dacă Ministerul Culturii ar acorda o subvenție specială montărilor cu piese românești, lucrurile ar sta altfel. Producția națională trebuie încurajată și respectată în primul rând de către Ministerul Culturii. Fiecare punere în scenă este o bătălie de câștigat. Dar nu oricum, nu cu orice preț.

RODICA MANDACHE